

СПРАВА «ЗЕЛЕНЧУК І ЦИЦЮРА ПРОТИ УКРАЇНИ» (CASE OF ZELENCHUK AND TSYTSYURA v. UKRAINE)

(Заява № 846/16 та № 1075/16)

Стислий виклад рішення від 22 травня 2018 року

Перша заявниця та другий заявник успадкували свої земельні частки (паї) сільськогосподарського призначення у травні 2000 року та листопаді 2004 року, а у 2007 та 2008 роках відповідно отримали державні акти на право власності. Ці ділянки розташовувались у 300 та 50 кілометрах від місць їхнього проживання, що перешкоджає їм самостійно обробляти землю.

У 2001 році була запроваджена заборона, відома як «земельний мораторій», на укладення угод щодо купівлі-продажу, дарування земельних часток (паїв) або іншим способом відчуження цих часток (паїв), крім передачі їх у спадщину та при викупі земельних ділянок для державних і громадських потреб, до прийняття законодавства, необхідного для створення ефективного ринку продажу землі сільськогосподарського призначення. Вказаний мораторій був введений до 01 січня 2005 року, проте його тривалість та обсяг неодноразово змінювалися.

Наразі перехідні положення Земельного кодексу України до набрання чинності законом про обіг земель сільськогосподарського призначення, але не раніше 01 січня 2019, забороняють купівлю-продаж або інше відчуження у будь-який спосіб та будь-які зміни цільового призначення більшості видів земель сільськогосподарського призначення, у тому числі категорій земель, якими володіють заявники.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржились за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що законодавчі обмеження, накладені на них, як на власників земель сільськогосподарського призначення, порушували їхнє право мирно володіти своїм майном. Вони стверджували, що мораторій мав фактично необмежену тривалість, а закон не містив чітких вказівок щодо того, коли саме його буде знято, якщо це взагалі буде зроблено.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд констатував порушення прав заявників, гарантованих статтею 1 Першого протоколу до Конвенції, та вказав, що абсолютна заборона в Україні продажу або будь-якого іншого способу відчуження земель сільськогосподарського призначення (мораторій на відчуження земель сільськогосподарського призначення) порушує положення Конвенції та не відповідає практиці Європейського суду. Європейський суд також вказав, що жодна інша держава Ради Європи не має такої заборони.

Європейський суд у цій справі застосував статтю 46 Конвенції та наголосив, що проблема полягає у національному законодавстві та що його висновки виходять за межі особистих інтересів заявників у цій справі. Також, Європейський суд вказав, що держава – відповідач має вжити належні законодавчі та/або інші заходи загального характеру з метою забезпечення справедливого балансу між інтересами власників земель сільськогосподарського призначення з одного боку та загальними ін-

тересами суспільства з іншого боку відповідно до принципу захисту майнових прав за Конвенцією.

У цьому рішенні Європейський суд наголосив, якщо держава-відповідач необґрунтовано затягуватиме прийняття необхідних заходів загального характеру з метою виконання рішення, з часом це може призвести до ситуації, коли присудження компенсації за статтею 41 може, зрештою, стати виправданим, принаймні для певних категорій власників землі сільськогосподарського призначення.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Вирішує* об'єднати заяви;

2. *Оголошує* заяви прийнятними;

3. *Постановляє*, що було порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції;

4. *Постановляє*, що встановлення порушення саме по собі становить достатню справедливу сатисфакцію за будь-яку моральну шкоду, завдану заявникам;

5. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити кожному із заявників 3 000 (три тисячі) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись заявникам, в якості компенсації судових та інших витрат; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу та перерахована безпосередньо на рахунок адвоката заявників пана Тарахкала;

(б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

8. *Відхиляє* решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції».